

ARTVİN ŞAVŞAT MADEN (BAZGİRET) KÖYÜ MARIOBA ŞENLİĞİ

ARTVİN ŞAVŞAT MADEN (BAZGİRET) VILLAGE MARIOBA FESTIVAL

Mehmet Ali KESKİN*

ÖZ: Artvin; Doğu Karadeniz Bölgesinin en doğusunda yer alan, Gürcistan' a komşu olan bir ilimizdir ve eski çağlara kadar uzanan bir kültür yapısı bulunmaktadır. Artvin'in Şavşat ilçesine bağlı Maden (Bazgiret) köyü de bu eski tarihsel süreci ve kültürü içerisinde barındırmakta olup bu kültürel öğelerden biri de Marioba şenliğidir. Marioba şenliği; yaylaya çıkış zamanlarında ekin hasadına bağlı bolluk ve bereketin çok olması ile birlikte doğacak hayvan sayısının çokluğu ve doğaya teşekkür amacıyla yapılan köy şenliğidir. Marioba şenliğinde geçmiş çağlara ait olduğu görülen ritüeller kendini gösterir ve şenliğin geçmişten itibaren günümüze kadar değişimlere uğrayarak geldiği görülmektedir. Şenlik, içerisinde birçok etkinlik barındırmakla birlikte bunlardan en dikkat çekici olanı kökenleri ritüellere dayanan bir köy halk tiyatrosu olan Berobana oyunudur. Bu makalede Şavşat ilçesine bağlı Maden (Bazgiret) köyünde yaşanan ve festival hakkında derinlemesine bilgi sahibi olan altı kaynak kişiyle birebir görüşme yapılarak kişilerin sözlü anlatımlarından hareketle Marioba şenliği ile içerisinde yer alan faaliyetler ve köyde başlayan turizm incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şavşat, Maden (Bazgiret) köyü, Marioba, yayla şenliği, ritüel.

ABSTRACT: Artvin is one of the provinces located in the easternmost of the Black Sea Region, adjacent to Georgia and has a cultural framework dating back to ancient times. Maden (Bazgiret) village in Artvin's Şavşat district embodies this ancient historical process and the culture. One of these cultural features is Marioba festival. The Marioba festival is a village festival held to offer gratitude to nature and the abundance of animals born as a result of the abundance and plentifulness generated by the harvesting seasons on the plateau. Marioba festival, in which the rituals belonging to the past ages are seen and show themselves, has come through changes from the past to the present. Although the festival includes many activities, the most striking one is the Berobana play, which is a village folk theatre whose origins are based on rituals. In this article, one-on-one interviews will be made with six resource people who live in Maden (Bazgiret) village of Şavşat district and have in-depth knowledge about the festival so based on the verbal expressions of the people, the activities taking place in the Marioba festival and the tourism that started in the village will be examined.

Keywords: Şavşat, Maden (Bazgiret) village, Marioba, plateau festival, ritual.

* Dr. Öğretim Üyesi – Artvin Çoruh Üniversitesi Artvin Meslek Yüksekokulu Kültürel Miras ve Turizm Programı / Artvin – m_alikeskin@artvin.edu.tr (ORCID ID: 0000-0003-0262-0353)

Giriş

Şenlik, sözlük anlamı olarak; belli günlerde yapılan, coşku veren eğlendirici gösterilerin tümü, bayram şeklinde belirtilmektedir (URL-3). Şenlik çeşitlerine baktığımızda kişisel şenlikler (düğün, doğum, sünnet, vb.) olabildiği gibi bir zamana- takvime bağlı şenlikler de (yılbaşı, nevrüz, yayla şenlikleri, vb.) yapılmaktadır. Şenlikler belli bir günü olan coşkulu eğlenceler olarak da tanımlanabilir. “*Şenlikler, toplumların kültürel aktarımlarının hem kuşaklar arasında hem de geniş bir halk kitlesine ulaşılarak gerçekleştirilebildiği, toplumun büyük kısmının gelenekleri hep birlikte gerçekleştirme olanağı bulduğu ve tekrar hatırladığı organizasyonlar olarak bilinmektedir* (Mutlu Kaya, 2018: 77). Bu tanımlamadan hareketle şenlik, şölen ya da festivallerin önemli eğlence öğeleri olmanın yanında yapılma amacı, şenlik içerisindeki etkinlikler ve kullanılan araç gereçler, düzenlenme şekli, katılımcıları, şenliğin yeri ve zamanı gibi birçok etkenin tamamı bir kültür ögesidir ve kuşaklar arası aktarımın önemli parçalarıdır. Takvime bağlı bir zaman diliminde yerleşim yerine özgü bir geleneğin şenlik olarak kutlandığı belirli günler bulunmaktadır. Bu günlerde yöreye özgü kültürel öğeler, ritüeller, halk müziği ve yöresel oyunlar icra edilerek gelenekler canlandırılır. *Şenliklerde gerçekleştirilen ve toplumun ortak belleğini oluşturan ritüeller geleneğin korunmasını ve sürdürülmesini sağlayan son derece önemli unsurdur* (Sina, 2015: 43). Burada önemli olan geleneğin bozulmadan olduğu gibi aktarılması ve korunarak doğallığıyla sürdürülmesidir

Festival ise Latince “Festa” kelimesinden gelmekte olup genellikle yerel bir topluluk tarafından belirlenmiş ve geleneksel olmuş gün ve tarihlerde kutlanan, yapıldığı yörenin imgesi hâline gelmiş etkinlikler bütünüdür (URL-4). *Festival temeli mit, efsane, ritüel, tarihsel gerçek, inanış, yaşantı, gelenek veya herhangi bir gruba ait kültürel bir içeriğe dayandırılan, mutluluğun giyim-kuşam, simge, sembol ve aksesuarlar yönünden çeşitli şekillerde sunulduğu gösterilerdir* (Özdemir, 2017: 42). Festivaller geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında kültür aktarımının yapılmasını sağlayan etkinliklerdir. “*Bir topluluğun veya yörenin tarihini, sosyal görüşünü, oyunlarını, gelenek ve görenek gibi kültürel değerlerini yaşatıp bunların diğer topluluklar tarafından tanınmasını sağlayarak aynı zamanda da sonraki kuşaklara aktarmak gibi birçok amaç ve işleve sahip olan festivaller, çoğunlukla gelenekselleşmiş tarih ve günlerde kutlanmaktadır* (Sever, 2019: 786). Bu günlerde insanlar geçmişten gelen kültür birikimlerini, kültürel belleklerini hatırlayıp yaşayarak aktarmayı amaçlamakta ve bunu da şenlik, festival çatısı altında kültürel mirası koruyarak yapmaktadır. Ayrıca festivaller insanları ya da farklı toplumları bir araya getirerek kültürel, sosyal, ekonomik açıdan yakınlaşmalarını da amaçlamaktadır. Festivaller, şenlikler, eğlenceler toplumda birlik- beraberlik, dostluk- kardeşlik, sevgi-saygı, yardımlaşma- paylaşma gibi değerlerin oluşmasını ve gelişmesini sağlaması açısından oldukça önemlidir. Festivallerde bir araya gelen

insanlar gönüllü olarak festivale katılırlar ve aralarında bir duygudaşlık olmaktadır. Festival boyunca aynı coşku, heyecan ve mutluluğu yaşarlar. Festivaller yaşlı kuşak ve genç kuşağı da bir araya getirerek sosyalleşme, kültür aktarımı ve kültürün devamının sağlanmasında önemli rol oynamaktadır.

Festival ya da şenlikler kar festivali, hasat şenlikleri, yayla şenlikleri, vb. gibi yörenin durumuna özgü çeşitlemeler içermektedir. Artvin'in Şavşat ilçesine bağlı Maden (Bazgiret) köyünde çıkış zamanı bilinmemekle birlikte çok eski dönemlerden bu yana süregelen Marioba şenliği halen bünyesinde eski kültür öğelerini barındırmakta ve devam ettirmektedir. Yöre halkının bu kültürel mirası yaşatma ve gelecek nesillere aktarma çabasında olduğu da aşikârdır.

Bu makalede sözlü anlatımlar ve gözlemler neticesinde elde edilen veriler ışığında Maden (Bazgiret) köyünde yapılan Marioba şenliği, şenlik içerisindeki etkinlik ve ritüeller ile köydeki turizm potansiyelinin ortaya çıkışı anlatılmaktadır.

Maden (Bazgiret) Köyü ve Marioba Şenliği

Artvin'in Şavşat ilçesine bağlı Maden (Bazgiret) köyü yörenin çok eski köylerindenidir. Bazgiret Artvin merkezden 85.2 km yaklaşık 2 saat, Şavşat ilçesinden ise 38 km. yani yaklaşık 1 saat mesafededir. Köyün başlangıç noktası deniz seviyesinden 1749 metre, en yüksek tepesi olan Sazgirel Tepesi ise yaklaşık 2430 metre rakıma sahiptir. Köye 1 km. mesafede, köy yolunun sağ tarafında 9. veya 10. yüzyılda yapıldığı tahmin edilen Hevtsrul Kalesi¹ kalıntıları bulunmaktadır. Köyün en yüksek yeri olan Sazgirel Tepesi'ndeki Sazgirel (Bazgireti) Kilisesi² kalıntılarında yola çıkarak köyün yerleşiminin çok eski dönemlere kadar uzandığı anlaşılmaktadır

¹ Hevtsvrili, Bazgireti vadisinin sağ yakasında, Şavşat'ın kuzeybatısında yer alır. Hevtsvrili Kalesi Bazgireti vadisindeki önemli tarihsel kalıntılardan biri olarak bilinir. Gürcüce bir yer adı olan Hevtsvrili, "dere" ya da "vadi" anlamına gelen "hevi" (ბევი) ile "dar" ya da "ince" anlamına gelen "tsvrili" (წვრილი) kelimelerinden oluşur ve "ince dere" ya da "dar vadi" anlamına gelir. Dar vadiye ya da dereye kurulu köyler "Hevtsvrili" adı taşımaktadır. Nitekim Bazgireti vadisindeki köylerden biri olan Hevtsvrili, vadinin iyice daraldığı ve derinleştiği yerde bulunmaktadır (URL-7).

² Bazgireti'de günümüze iki tarihsel yapının kalıntıları ulaşmıştır. Bunlardan biri olan Sazgireli Kilisesi, tek nefli bir yapıdır. Bazgireti köyünün batısında, deniz seviyesinden 2.430 metre yükseklikte, köylülerin "Sazgirela", "Sazgireli Düzü" olarak adlandırdıkları yerde bulunmaktadır (URL-8).

Hevsrul Kalesi (URL-7)

Sazgirel(Bazgireti) Kilisesi (URL-8)

Köyün yeni adı Maden Köyü' dür. Eski ismi olan "Bazgiret" adını Gürcüce Badzgareti' den türemiş olan "Diken yapraklı çalı" anlamına gelen bir isimden almaktadır. Bazgiret köyü üç tarafı dağ ve ormanlarla çevrili bir vadi içerisinde yer almaktadır. Bu zorlu coğrafik yapısı ve ulaşım zorlukları nedeniyle ilginç folklorik yapısını bozulmadan günümüze kadar taşımıştır. Köy kendine has Gürcüce- Türkçe şarkıları, manileri, atışma türküleri, halk oyunları, şenlikleri, ahşap mimarisi, yaşam tarzı ve kültürel öğeleri ile göze çarpmaktadır ve bu otantik kültürü günümüze kadar taşıyıp sürdürmektedir.

Maden (Bazgiret) Köyü (URL-9)

Bu kültürel yaşam, içerisinde birçok folklorik öge barındırır. Bu öğelerden biri de Marioba'dır. Marioba; ilk çıkış tarihi bilinmemekle birlikte kökleri çok eski dönemlere kadar uzandığı düşünülen, içerisinde birçok inanış, eğlence, kostüm ve ritüeller barındıran, yaylaya çıkış ve yayladan iniş zamanlarında yapılan halk şenliğidir.

Marioba'nın kökeninin tarım ve hayvancılığa dayandığı düşünülmektedir. Marioba şenliği, içerisindeki etkinlikler açısından incelendiğinde geçmiş dönemlere ait etkileşimleri bulmak mümkündür. İnsanoğlu varoluşundan bu yana doğayla hep etkileşim içerisindeydi. Doğayı algılamak, doğadan gereğince faydalanmak, doğayı değerlendirmek adına belli günlere, mevsim döngülerine bağlı eğlenceler düzenlemiştir. Bu eğlenceler kültürel öğelerinde oluşmasına imkân vermektedir. *İnsan,*

yeryüzünde görülmeye başladığı andan itibaren doğa ile etkileşime dayalı bir kültür oluşturmuştur. Bu kültür, kimi zaman doğaya egemenlik mücadelesinin bir şekli biçiminde görülürken kimi zaman da onunla uyumlu bir görünüm arz etmiştir (Yolcu ve Aça, 2019: 862). Bu kültür tarım ve hayvancılığa geçişle birlikte çeşitli etkinlikleri de içerisinde barındırmaya başlamıştır. Bu etkinlikler uzun yıllar boyunca toplumlararası aktarımlarla günümüze kadar gelmeyi başarmıştır. Halkın belleğinde var olan kültür birikimini ortaya çıkarmak, sürekliliğin sağlanması açısından oldukça önemlidir. *Bir kültür veya yerel topluma ait, bu kültür ve sosyal yapı kapsamında hayatın içinden elde edilmiş yerel bilgi, doğayla iç içe yaşayan halklarda daha fazla gözlenir. Yerel bilgi kapsamında değerlendirilen hususlar, gelenek ve göreneklerde, halk meteorolojisinde, halk tıbbında, halk mutfağında vb. kendini gösterir* (Aça, 2016: 559). Halkın belleğindeki sözlü anlatımlardan hareketle Marioba şenliği içerisindeki kültürel faaliyetler; yöresel halk oyunları, şarkılar, atışmalar olup; en göze çarpanı ise kökleri çok eski dönemlere kadar uzanan köy halk tiyatrosu olan Berobana oyunudur. Marioba şenliği yaylaya çıkış ve iniş zamanlarında yapılan bir etkinlik olması nedeniyle Bazgiret köyünde yaylacılık olgusuna da değinmek yerinde olacaktır.

Maden (Bazgiret) Köyünde Yayla Kültürü

İnsanoğlu yaşadığı coğrafyanın ve devrin şartlarına göre yaşamını sürdürmektedir. Kültürel unsurlar da coğrafyanın ve devrin sunduğu imkânlar ölçüsünde şekillenmektedir (Özdemir, 2017: 9). Bu bağlamda baktığımızda Karadeniz Bölgesi zorlu coğrafyası gereği yaylacılık kültür ve geleneklerini zengin olarak yaşayan bir bölge olup içerisinde geleneksel ve kültürel yönüyle önemli miraslar barındırmaktadır. Yaylacılığı geleneksel işlevine bağlı kalarak yapmaya çalışmaktadırlar. Bu durumda geleneksel işlevine bakıldığında yaylalar yazın hayvanların otlatıldığı, hayvanlardan elde edilen ürünlerden kışlık yiyeceklerin yapıldığı ve insanların yazın serinlemek amacıyla gittiği yerlerdir. *Yaylacılık ise; yaz mevsiminde gerek hayvancılık gerek diğer amaçlarla yaylaya çıkan bölge sakinlerinin kışları köylerine geri döndükleri bir yaşantı şeklindedir* (Özdemir, 2017: 9).

Maden köyünün coğrafik yapısı nedeniyle kışın çok soğuk ve karla kaplı geçmesi yazın yaylacılığı daha da önemli hale getirmiştir. Bu nedenle köy halkı yazın verimli otlaklardan olabildiğince istifade etmek için hayvanlarıyla birlikte verimli otlakların olduğu yaylaya göç ederler. Köyde bulunana otlak alanlar da biçilerek kış için hayvan yiyeceği olarak kurutulup saklanır. Yaylaya çıkış sırasında köy halkı geleneksel yayla kültüründe olduğu gibi yöresel kıyafetleri ile yöresel enstrümanlar eşliğinde hayvanlarıyla birlikte genellikle yürüyerek, düzlük alanlarda eğlenceler düzenleyip horon oynayarak yaylaya çıkarlar. Yayla dönüş de yine aynı şekilde eğlencelerle yapılır. *Köydeki en önemli ekonomik faaliyetin hayvancılık olmasının yanı sıra, bunun ekstansif (doğal) yöntemlerle icra ediliyor olması yaylacılığı yöre aileleri için kaçınılmaz bir faaliyet haline*

getirmiştir. Yine geleneksel esaslara dayalı olan yaylacılık, yörede vazgeçilmez bir alışkanlık haline gelmiştir (Orhan, 2014: 115).

Maden (Bazgiret) köyünde tepelerdeki karlar kurumaya başladıktan sonra yaylaya çıkma zamanı gelmiş demektir. Bu süreye kadar köy halkı hayvanlarını köy otlaklarında otlatır, köydeki hazırlıkların büyük bir kısmını bitirmeye çalışır ve artık Temmuz ayının ilk haftası yaylaya çıkma zamanıdır. Yaylaya çıkış zamanları bir eğlence havasında yapılmaktadır. *Köyde havaların ısındığı ve ekinlerin gelişmeye başladığı, yaylada ise otların yeşerdiği temmuz ayı başında, köyün yaklaşık 8 km. batısında yer alan Maden (Cancir) yaylasına göç başlar* (Orhan, 2014: 115).

Köy halkı Temmuz ayından itibaren yayla yolculuğuna başlar. Köyden yaylaya doğru bir yolculuk olan Marioba şenliği ise köyde ot biçiminin ortalarına denk gelmekte olup Ağustos ayının ikinci haftasında başlamaktadır. Marioba şenliğinin yapılacağı zamana kadar köyün bir kısmı önceden yaylaya çıkarak oradaki hazırlıkları (yayla evlerinin temizlenmesi, yakacak temini, vb.) tamamlamaya çalışır.

Yaylacılığın Yapısal ve İşlevsel Değişimi

Çağın gereği olan teknolojik gelişmelerden şehirler kadar köylerde etkilenmiş, köylerin sosyal ve kültürel yapısı da değişime uğramıştır. Eskiden köylerde geleneksel yollarla yapılan ot biçimi işi dahi günümüzde motorlu tarım araçları ile yapılır hale gelmiştir. Buna bağlı olarak günümüzde değişen ihtiyaçlar, teknoloji ve değişen zamanla birlikte yayla kültürü ve yaylacılıkta değişime uğramıştır. Bu yapısal ve işlevsel değişimler ise; eskiden hayvanları ile yürüyerek yaylaya çıkan köy halkı artık motorlu taşıtları tercih etmeye başlamıştır. *Özel araç sayısının çoğalması, araç kiralama imkânının artması ve hayvancılığın azalması; yaylaya birlikte çıkma geleneğinin de bozulmasına zemin hazırlamıştır. Köydeki ailelerin artık birlikte değil de birbirlerinden bağımsız olarak, farklı zamanlarda yaylaya çıktıkları, yaylaya çıkış esnasında icra edilen sözlü gelenek ürünlerinin artık icra edilememesini netice vermiştir* (Şişman, 2010: 553). Bu değişimlerle birlikte yaylacılığın içerisindeki kültürel öğeler kısmen kaybolmaya ya da değersizleşmeye başlamıştır. Oysa yayla kültürü içerisindeki bu kültürel varlıkların sürdürülebilirliği öne çıkarılmalıdır. Günümüzde teknolojinin de ilerlemesiyle araçlarla yaylaya çıkılmaktadır. Bu durum yayla geleneğinde belirli tarihlerde yöresel enstrüman ve müzikler eşliğinde ve ritüeller içeren şenliklerle yapılan yayla yürüyüşünün unutulmaya yüz tutmasına sebep olmaktadır. Günümüzde yaylalar ve yaylacılık kültürü, içerisinde turizm potansiyeli barındırır hale gelmeye başlamıştır. Köyden göçlerin artması ve köyde daha çok yaşlı nüfusun kalması da yaylacılığı olumsuz etkilemiştir.

Hayvan sayısının azlığı nedeniyle yaylalarda üretilen hayvansal ürünlerin hem çeşitliliğinde hem de miktarında azalma yaşanmaktadır. Ekonomik gelir olarak üretilmekten çok kışlık ihtiyacı karşılamaya yönelik üretim yapılır hale gelmiştir. Yaylalar geleneksel işlevinden çok günübirlik

kafa dinlemek ya da serinlemek için çıkılan mekânlar haline dönüşmeye başlamıştır.

Tüm bu değişimlere rağmen yine de Maden köyünde yaylacılık ve yayla kültürü geçmiş özelliği ile sürdürülmeye çalışılmaktadır. Köyün yaylası olan Cancir Yaylası'nda halen elektrik yoktur ve hayvansal ürünler geleneksel yöntemlerle yapılmaktadır. Yayla kültürü geleneksel şekilde devam etmesine karşın yaylaya çıkış ve iniş zamanı şenliği olan Marioba şenliği eskisi gibi yapılamaz olmuştur. Bir kültür ögesi olan Marioba şenliğini daha detaylı anlatmak hem unutulmamasını sağlamak hem de gelecek kuşaklara aktarmak açısından oldukça gereklidir.

Yöntem

Saha çalışmamız olan Maden(Bazgiret) köyünde 2021 yılı içerisinde gezi-gözlem metodu uygulanarak köyde yaşayan 25-55 yaş aralığında olan altı kaynak kişi ile görüşme yapılmıştır. Elde edilen veriler ışığında Marioba Şenliği ve şenlik içerisinde yapılan etkinlikler hakkında bilgi toplanmış olup bu etkinliklerin ritüellerinin geçmişle bağlantıları belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca Marioba şenliğinin festivale dönüşümü ve köyde başlayan turizme etkileri de ortaya çıkarılmıştır. Konu ile ilgili yerli ve yabancı yayınlardan literatür taraması da yapılmıştır. Görüşmeler sırasında şenliğin ilk ne zaman yapılmaya başlandığı, Marioba şenliğinin yapılma zamanı, şenlik boyunca yapılan etkinliklerin neler olduğu, bu etkinliklerin yapılma amaçlarının ne olduğu, yöresel kıyafetlerin neler olduğu, Berobana oyununun özellikleri ile nasıl ve neden oynandığı, Marioba şenliğinin köy turizmine etkilerinin neler olduğu soruları sorularak elde edilen bilgiler çalışmaya aktarılmıştır.

Köyden Yaylaya Doğru Bir Yolculuk: Marioba Şenliği

Marioba şenliği çıkış zamanı bilinmemekle birlikte köyde çok eski zamanlardan beri süregelen köy-yayla eğlencesidir. Köy halkı yaylaya çıkış ve yayladan iniş zamanlarını ritüel içerikli etkinliklerden oluşan şenlik eşliğinde kutlamaktadır. *Gerek yaz sıcaklarından kaçmak gerekse geniş otlaklardan istifade etmek için bahar aylarından itibaren hayvanlarıyla beraber yaylalara göç eden insanların en büyük ve tutkuyla sürdürdükleri eğlencesi olan yayla şenlikleri, günümüz festivallerinden farklı, kendi ritüelleri olan yüzlerce yıllık bir birlikteliğin sonucunda ortaya çıkmıştır* (Mutlu Kaya, 2018: 77). Marioba şenliği her yönüyle köy halkının doğanın mevsimsel döngüsüne ayak uydurmasıyla eğlencenin bir araya geldiği bir birlikteliğidir. *Bugün Anadolu köylüsünün gelenek ve göreneklerinde, eski Anadolu toplumlarının kültür izlerini bulmak mümkündür. Mezopotamya ve Anadolu'nun eski halkları gibi, Anadolu Türk Köylüsü de doğanın mevsimsel döngüsünü ve bu döngünün yaşamında yarattığı değişiklikleri iyi yönde etkilemek, oluşumunu düzenlemek istemiştir. Bu isteği, tarihin derinliklerinden gelen geleneğin de etkisiyle doğanın mevsimsel döngüsünü yansıyan oyunlar oynayarak eyleme dönüştürmüştür* (Çetin, 2017: 198).

Mükrim Torun, Marioba şenliğinin yapıldığı zamanlarla ilgili olarak

“Yaylaya çıkış zamanı temmuz ayının ilk haftasında başlar. Köy halkının bir kısmı yaylaya çıkar ve yayladaki hazırlıkları yaptıktan sonra köye geri döner. Köye dönenlerle birlikte köyde yaşayan herkes yine geleneksel zamanında (Ağustos ayının ikinci haftasında) Marioba şenliği ile yaylaya çıkar. Köyün yaylası Cancir Yaylası’dır. Cancir yaylasında, Ağustos ayının ilk veya ikinci hafta sonuna denk getirilen ve yöresel olarak Mariyoba** adı verilen yayla şenliğine katılım oldukça yüksektir (Orhan, 2014: 117). Yaylaya çıkış çayır biçiminin bitmesiyle başlar ve yayladaki hayvanların köye getirilişi ile sona erer. Yayladan köye dönüş olan Eylül ayının ilk haftasında tüm köylü yayladan köye dönüş yolculuğunu da şenlikle yapmaktadır (KK-5).

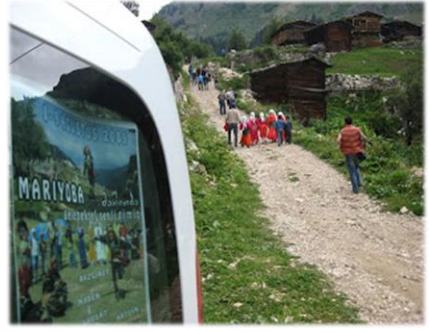
Cafer Torun’un sözlü anlatımına göre; Şenlik, ağustos ayının ikinci haftasında, köyün başlangıç noktası olan Komoban’dan (aşağı mahalleden) akordeon (garmon³, muzika⁴) veya tulum (çiboni⁵) eşliğinde başlamaktadır. Yayla yürüyüşünden önce kadınlar ve kızlar rengârenk buzmalarını⁶ giyerler. Yaylaya gitmek isteyenler yürüyüşe katılmakta ve kalabalık peyderpey çoğalmaktadır. Daha sonra Zemoban’a (yukarı mahalleye) çıkılmakta ve oradaki insanların da katılmasıyla yürüyüş devam etmektedir. Gameşet mahallesinden de katılanlarla birlikte Marioba yürüyüşü daha da renklenir ve kalabalıklaşır. Ayrıca şenliğe Maden köyüne bağlı olup köyden daha uzak olan Karchali mahallesinden de katılanlar olmaktadır. Böylece köy halkı tulum ve akordeon eşliğinde şarkılarla, naralarla ve atışma türkülerle neşeli bir yürüyüşle yaylaya gider. Yürüyüş boyunca yolda düzlük gördükleri yerlerde oynanan horonlarla geç kalanların ya da yavaş yürüyenlerin yetişmesi için zaman verilir. Gidilen yaylanın adı Cancir Yaylası’dır. Yaylaya varıldığında oraya daha önceden çıkan yaylacılarla birleşilir ve 7 gün 7 gece yaylada eğlence yapılır. Köydeki işlerin durumuna göre bu süre uzayabilmektedir. Normal yürüyüş temposunda 1-2 saat süren köy yayla yolu şenlik şeklinde 4 ila 5 saate kadar uzamaktadır. Çevre köyler (Macahel, Ustamis, Çihishev, Ziyos, Zakiyet, vb.) ve bu köylerin yaylalarından da Marioba Şenliğine katılanlar olmaktadır (KK-1).

³ Kafkaslarda Garmon Azeri Garmonu, Rus Garmonu ve Gürcü Garmonu olmak üzere 3 çeşittir. *Rus Garmonu*: Tek ve ince seslidir. Sağ klavyesinde yarım sesler (diyez ve bemoller) yoktur. Sol klavyede (bas tarafta) iki ses mevcuttur. *Azeri Garmonu*: Tek seslidir. Sağ klavyede yarım sesler (diyez ve bemoller) vardır. Sol tarafta (bas tarafta) sağ klavyenin aynısı mevcuttur fakat klavye düzeni yuvarlaktır. *Gürcü Garmonu*: Tip olarak akordeona benzer. Sağ klavyede yarım sesler (diyez ve bemoller) vardır. Sol taraftaki baslar akordeon sistemi ile aynıdır. Marioba şenliğinde Gürcü Garmonu kullanılır.

⁴ Muzika: tulum ortaya çıkmadan önce tek müzik aleti akordeondu ve o dönemlerde akordeona muzika, akordeon çalan kişiye de muzikacı denilirdi.

⁵ Çiboni: Tulum çiboni (ჭობონი) de denilmektedir.

⁶ Buzma: Naylon, Saten karışımı kumaştan yapılmış, üst kısmı gömlek tipi, bele kadar düğmeli ve eteğin ön tarafı açık elbisedir. Bu nedenle içine ayrı bir elbise giymek gerekir. Buzma aslında büzme demektir ancak Gürcüce ‘de “ü” harfi olmadığından buzma şeklinde söylenir. Elbisenin etek kısımları yelpaze gibi katlanarak ütülenir ve çizgiler oluşturulur. Elbisenin beline Trabilozi denilen püsküllü, eşarba benzeyen şal bağlanır. Başa da beyaz Cin pul (yazma) takılır.

Komoban mahallesinden akordeon eşliğinde başlayan yayla yolculuğu (URL-1)

Marioba şenliği boyunca kadınların giydiği yöresel kıyafet Buzma (Fotoğraf: Güven Demir)

Maden (Bazgiret) Köyü Cancir yaylası ahşap mimarisıyla de dikkat çeker. Marioba şenliği Cancir yaylasına çıkıldıktan sonra da devam etmektedir. (URL-2)

İsmail Yılmaz'ın anlatımına göre, "Marioba Şenliği birliğin, beraberliğin, dayanışma ve yardımlaşmanın, dostluğun en güzel örneğidir. Ayrıca şenlik boyunca birbirinden etkilenen genç kızlar ve erkekler atışma türkülerle birbirlerine olan sevdalarını da dile getirirler. Marioba Şenliği

bereketin de müjdecisidir. Köydeki çayırlar, ekinler ne kadar verimliyse Marioba Şenliği de bir o kadar coşkulu olmaktadır.” (KK-6)

Erol Işık da şenlikle ilgili aktarımında “Yaylaya çıkıldıktan, günlük zaruri işler yapıldıktan sonra kalan zaman hep eğlence ile geçmektedir. Marioba Şenliğinde yaylaya çıkıldıktan sonra yaylanın genç erkekleri Çihishev, Ustamis, Çihor gibi yakın köylerin yaylalarına giderek nişancılık yani hedef vurma yarışı yaparlar. Kazanan gençler o yayladan yağ, peynir, un toplarlar ve topladıkları malzemelerle şenlik alanında pişirip yerler. Artık genç nüfus daha iyi yaşam isteği, iş bulma ümidi, çocuklarının eğitimi gibi nedenlerden dolayı köyden kente göç etmektedir. Bununla birlikte köyün nüfusundaki azalma ve daha çok yaşlı nüfusun köyde kalması her yıl düzenli olarak yapılan Marioba şenliğini yapılamaz kılmakta, yaylaya çıkış zamanı olan temmuz ayında köyden göç eden genç nüfus köye gelmektedir. Marioba şenliği aynı zamanda (Ağustos) festival olarak köyün içindeki doğal gölün etrafında yapılmaktadır.” şeklinde belirtir. (KK-2)

Köyün muhtarı da olan Musa Çimen’in anlatımında ise; “şenlik içerisinde “Koyun Yıkama Deresi” denilen derede yayla halkı akordeon ve tulum eşliğinde yöresel müziklerle koyunlarını yıkamaya götürür ve yıkadıktan sonra yine müzikler eşliğinde yaylaya geri dönerler. Bu etkinliğin amacı koyun yünlerinin temizlenmesi ile koyundan elde edilen yünden yorgan, yastık, ip yapmaktır. Koyun kırkımı yapılmadan önce koyunları yıkama işlemi tüm yayla halkı tarafından birlikte yapılmaktadır. Bu etkinlik yapılırken müzik hiç susmaz ve eğlence koyunlar yıkanıp yaylaya dönene kadar devam eder. Koyunlar yaylaya döndükten sonra kırkılır ve yünler toplanır.” (KK-3)

Kendisi de iyi şekilde tulum çalan Emre Torun’un aktarımları şu şekildedir: “Marioba kültüründe yöre müzisyenlerinin fazlalığı olumlu katkı sağlamaktadır. Uzun-yorucu yolculukta ve eğlence gecelerinde dayanışma ile sanatlarını icra etmektedirler. Tulum uzun zaman ana enstrüman olmakla birlikte tulumcu sayısı da fazladır. Akordeon köye sonraları gelmiş bu nedenle uzun süre tulum yörenin birincil çalgısı olmuştur. Akordeonun yöreye gelmesiyle tulumla birlikte yörenin enstrümanı olmuştur. 80’li yıllardan sonra yeni tulumcuların yetişmemesi ve mevcut tulumcuların yaşlanması ile tulum bölgede uzun süre duyulmamıştır ve akordeon bu tarihlerden sonra yörenin ana sazı olmuştur.” (KK-4) Şenliklerin olmazsa olmazı yöresel müzik aletleri ve şarkılardır. Bunun la ilgili Emre Torun, “bir Marioba Şenliği zamanında bozulan akordeon üzerine köy halkından biri daha gün ışımadan yayladan yola çıkar ve Gürcistan’ın yakın bir bölgesine giderek yeni bir akordeon alır. Akşam saatlerinde yaylaya gelerek “Sahtomela” (yaylanın en tepe noktası) denen yerde yaylaya karşı akordeonu çalar ve insanlar coşkuyla alana toplanırlar. Yaylada oyunlar yaylanın en düz alanı “Kalo” denilen yerde oynanmaktadır” şeklindeki sözleri müziğin Marioba şenliği için ne kadar önemli olduğunu da vurgulamıştır. Yöresel enstrümanlar ve müzikler şenliklerin vazgeçilmez öğeleridir.

Cafer Torun'un anlatımına göre; "Marioba şenliğinde önemli bir yer tutan gösterilerden biri de içerisinde ritüeller barındıran Berobana Oyunu'dur. Berobana oyunu yaylaya çıkıldıktan sonra yaylanın düz yeri olan Kalo'da oynanan bir köy halk tiyatrosudur. Hiçbir yazılı metni olmayan tamamen doğaçlama olan bu oyunda birçok hayvan maske ve figürleri ile ziller, çingiraklar, güğümler kullanılmaktadır. Güğümlerin içine çakıl taşı doldurulup Beri'nin beline bağlanır. Berobana oyununda Gelin (Pate), gelinin korumaları (Takhi) ve yaşlı adam olan Beri⁷ gelinin sahibi olarak oyunda yer alır. Oyunun gelin de dâhil tüm oyuncularını erkeklerden oluşmaktadır. Oyunda genellikle hayvan postlarıyla hazırlanan maske ve giysiler kullanılmaktadır. Gelinin kostümü kadın giysileridir. Gelinin korumaları eski elbiseler giydirilmiş yüzleri çeşitli boyalarla boyanmış kişilerdir," şeklinde anlatılmaktadır. "Ritüeller doğanın bilinmeyen yönünü simgeler. Bu aynı zamanda hayvanlarla olan totemizm kültürünün bir kalıntısıdır. Bu hayvan maskesini takmak onunla özdeşleşmektir. Bu kültür av ekonomisine de bağlıdır. Çünkü hayvancılık ve tarımda doğa kültü birinci sırayı alır (Artun, 1987: 30). Berobana oyunu da Artun'un aktarımında olduğu gibi kostüm ve hayvan maskeleriyle oynanan bir seyirlik oyundur.

Berobana Oyunu şu şekildedir: Beri ve gelinler oyun alanına gelirler. Halk etraflarında çember oluşturur. Yöresel müzik eşliğinde Beri ve gelinler alanda oynarken çemberde oyunu izleyenlerden bazı kişiler gelin ya da gelinleri kaçırmaya çalışırlar. Beri ve Takhiler bu duruma engel olmak için kaçırmaya çalışanlara ellerindeki sopalarla vururlar. Gelinin kaçırılmaması için Beri ve Takhiler, çemberden çekip alana aldıkları kişileri sopalarla kovalamaya ve onlara vurmaya çalışırlar. Bu arada Beri dayanamaz ve bayılır ya da ölür. Alana doktor çağırırlar. Bu sırada kaçırılan gelinler de Beri'nin başına gelirler. Ağlamaya başlarlar. Alana gelen doktor, Beri'yi iyileştirir. Beri ayağa kalkınca hem alanda olanlar hem de çemberdeki halk horon oynamaya başlarlar. Horon oyununa herkes katılır çünkü oyuna katıldığında o yıl evinde bolluk bereketin çok olacağına inanılır. Aynı inanış gelini kaçırma olayında da vardır. İnanışa göre gelini kaçırılmayı başaran kişinin evi o yıl bolluk ve bereket içinde olacaktır. (KK-1)

⁷ Beri: Gürcü mitolojisine göre Doğu Gürcistan'da tapılan bir tarımsal bereket, hasat ve hayvan tanrısı. Gürcüce Beri (ბერი) ihtiyar adam, rahip ve oğul manasına gelmektedir (URL-6).

Berobana Oyunundaki Beri ve gelinler (URL-5)

Berobana oyununu geçmişin ayrı olaylarını yansıtmaktadır. Olayla bağlantılı olarak Berobana oyununun dinsel yönü olarak bilinen keçi maskesi toprak kültüne bağlıdır ve bolluk bereketi simgeler. Berobana oyunu o yılın bolluk, bereket getirmesi, doğanın canlanması ve doğacak hayvan sayısının çok olması gibi inanış ve ritüellere dayanarak oynanmaktadır. Oyun içerisindeki ölüp dirilme ritüeli doğanın tekrar canlanıp bereketin çok olması amacına dayanmaktadır. *Anadolu insanı tarım kültürüne geçtiği çok eski dönemlerden itibaren günümüze kadar mevsim geçişlerine, ekim-dikim ve hasat zamanlarına özel bir önem vermiş, bu zamanları tören ve şenliklerle kutsamıştır. Anadolu insanının o dönemlerde yaşadığı kıtlık ve bolluk dönemleri Ak-Kara (iyi-kötü) ya da Ölüp-Dirilme (eskiden) ile özdeşleşmiştir. Dönemler arasındaki bu ak-kara çatışması da köy seyirlik oyunların temel yapısını belirlemiştir* (Özdinçer, 2011: 11). Berobana oyununda da kız kaçırma ve ölüp dirilme ritüelleri olup geçmişe ait izler görülmektedir. *Anadolu Türk Köylüsü bu oyunları oynarken, daha önce aynı topraklar üzerinde yaşamış olan toplulukların yaptığı gibi doğayı büyüleyerek tarlasının ve bağının bereketini artırmaya çalışmaktadır* (Çetin, 2017: 203).

Cafer Torun'un aktarımlarına göre, *Marioba kültürü bölge için çok önemli bir yere sahip olmuştur ve hatta ağustos ayının İmerhev Bölgesi'ndeki ismi "Marioba"dır. Meydancık bölgesindeki köylerde ise Marioba kültürü "Şuamtoba" ismiyle bilinmektedir.*

Marioba, *"Gürcü takviminin de döngü bayramıdır. Kökeni doğrudan tarım ve hayvancılıkla ilgilidir. Dağlık Acara Bölgesi'ndeki "Şuamtoba Bayramı" ile aynıdır. Marioba bu bölgede "Şuamtobis Bayramı" olarak kutlanır. Tek farkı Marioba şenliğinde doğanın verim vermesi ve canlanması amacıyla köy tiyatrosu olan Berobana Oyunu oynanmaktadır* (Paghava Mamia, 2011: 139).

Varlığından bu yana insanoğlu toplayıcılık kültüründen tarım kültürüne geçiş döneminden itibaren mevsim değişimlerine, ürün ekme-yetiştirme ve hasat zamanlarına, hayvan yavrulama zamanlarına ve özel günlere çok önem vererek bu zamanları ritüel ve şenliklerle kutlamışlardır. *Köy seyirlik oyunlarının kökeninde de mitos ve ritüeller vardır. Köy seyirlik oyunları günümüzde hem inanç hem de eğlence unsurlarını içinde barındıran,*

yıllar öncesinden kalma kuttören izlerini ve ritüel kalıntılarını hissettiren, içinde taklit, canlandırma, karşıtlık ve çatışmanın uygulandığı ilksel tiyatro örnekleridir (Özdinçer, 2011: 11). Bu ritüeller ister şenliklerde olsun ister köy seyirlik oyunlarında olsun kendini gösterir. Kimi zaman yılbaşı etkinlikleri, kimi zaman yağmur yağması için yapılan etkinlikler hep ritüel izler taşımaktadır.

Köy seyirlik oyunlarının zamanla değişmesi, özünden uzaklaşması, bir kısmının takviminin değişmesi ve ilk anlamından uzaklaşarak yeni anlamlar kazanması büyük zaman aşımalarının ve kültürel değişimin sonuçlarıdır. Ancak yine de seyirlik oyunlar “seyirlik” kimliklerini yitirmemişler ve gelenek içindeki yerini korumuşlardır. Artık köylerdeki şenliklerde oynansalar da, eğlence için yapılsalar da eski törenlerin kalıntıları az da olsa kendini hissettirmektedir (Özdinçer, 2011: 27). Marioba şenliği içerisinde oynanan Berobana oyunu içerisindeki ritüellerle seyirlik oyun olarak köyde oynanmaya devam etmektedir. Bereket kültüne ilişkin ritüel ve sembollerin hangi yolla 10.000 yıllık bir süreç içinde modern Türk köylüsünün mevsimsel oyunlarına yansıdığını, aradaki bu organik bağın nasıl kurulmuş olduğunu açıklamak mümkün değildir. Ancak aynı coğrafya ve aynı iklimde, fakat farklı zaman dilimlerinde yaşayan insanların benzer kültürel öğeler ürettikleri çok açık bir şekilde ortaya konmuştur (Çetin, 2017: 203). Bu durum şenlik ve oyunlardaki ritüellerde kendini açıkça gösterir. Nitekim günümüzde halkbilim çalışmalarından ve arkeolojik çalışmalardan elde edilen soyut- somut ürünlerde de bu çıkarımlara ulaşmak mümkündür.

Marioba Şenliğinin Köydeki Turizme Etkisi

Eğitim, sağlık, iklim koşulları, iş imkânları, sosyal imkânlar, maddi imkânlar, alt yapı gibi nedenlerden dolayı köyden kente göçler meydana gelmiştir. Yıllarca özgünlüğünü yitirmeden devam eden Marioba şenliği ve yayla geleneği zorlaşan hayat şartları ve göçler ile gün geçtikçe yapılamaz olmuştur. 2005 yılı öncesi şenlik olarak yapılan Marioba, aynı ay içerisinde 2005 yılı itibariyle festivale dönüştürülmüştür. Festivale dönüştürülmesindeki esas amaç hem kültürün yok olmaması hem köyden göçen halkın sıla hasretini gidermek hem de köydeki turizm potansiyelini ortaya çıkarmaktır. Şenlik, “Marioba Festivali” adıyla yaylaya çıkılmadan köy içerisinde bulunan, doğal güzelliği ile bilinen Sakednia Gölü etrafında yapılmaya başlanmıştır. Festivale dönüşümü sırasında büyük bir reklam ve lansman yapılarak ulusal ve uluslararası çevrelere duyurulmuştur. Bu duyuru sonucunda festival için köye yoğun bir şekilde yerli ve yabancı turist gelmiştir. Festivale köyden göç eden halk dışında hem yurt içi hem de yurt dışı katılımın fazla olması nedeniyle köye gelenler için barınma, yeme- içme ihtiyacı doğmuştur. Bu da turizm potansiyelini ortaya çıkarmıştır. Festivalin ilginçliğine bağlı, köye ulusal ve uluslararası ziyaretçilerin gelmesiyle köy halkının içe dönük yaşamı ve yüzyıllardır kısıtlı tarım ve hayvancılık ekonomisine bağlı kazançları; turizm sektöründeki otel, pansiyonculuk gibi yeni ekonomik kazanç kaynaklarına yönelmeyi teşvik etmiştir. *Günümüzde*

kültür turizminin yerelin kalkınmasında en önemli kaynak olduğu düşünüldüğünde, yayla şenlikleri, önemli bir deneyim alanı olarak öne çıkmaktadır (Özdemir, 2017: 10). Köyün bu turizm potansiyelinin ortaya çıkmasıyla köyün yalnızlığına ümit gelmiştir. Köyden diğer illere ekonomik ve sosyal şartlardan dolayı göç etmiş gençlere köyelerine geri dönme ümidi de doğmuş ve köye dönüşler başlamıştır. Buna en iyi örnek yine aynı köyden olup il dışına göç eden Hüseyin ve Yusuf Meydan kardeşlerin köyelerine geri dönerek Sakednia Gölü çevresinde kendilerine ait olan bölgede otel inşa edip işletmeye başlamalarıdır. Ayrıca Marioba festivaline bağlı bu turizm potansiyelinin ortaya çıkmasıyla devlet kurumları tarafından birçok proje geliştirilmiş ve yürürlüğe konulmuştur. Köy sakinlerinin anlatımları ve köyde bizzat yapılan incelemeler doğrultusunda, Marioba festivalinin de katkısıyla hem köyün el değmemiş ahşap mimarisi, hem doğal florası hem de doğal güzelliği köy turizmini daha da desteklemiştir. Bununla birlikte köyde yaşayan halkın bir kısmı evlerini pansiyona çevirmiştir.

Pansiyona dönüştürülmüş köy evleri

Sakednia Gölü Marioba festival alanı ve otel

Sonuç

Marioba şenliği boyunca yapılan faaliyetlere baktığımızda faaliyetlerin ritüel şeklinde olduğu görülmektedir. Bu ritüeller Marioba şenliğinin yapıldığı aydan başlamaktadır. Bu ay ekin ve ot hasadının

yapıldığı aydır ve bu aya “Marioba ayı” denilmektedir; bolluk ve bereket için Marioba şenliği bu ay içerisinde yapılır. Sonraki ritüel ise tüm köy halkının hep birlikte müzik ve eğlence eşliğinde koyun yıkama deresine gitmesi ve gün boyunca yine müzik ve horonlar eşliğinde koyunlarını yıkadıktan sonra aynı şekilde müzik ve eğlenceyi devam ettirerek yaylaya geri dönmeleridir. Bu ritüel de bolluk bereketin kutlanması ve gelecek yılın da verimli geçmesi için doğaya teşekkür etmektir. Bir başka etkinlik de yüzyıllar öncesinden günümüze kadar gelmiş ve halen yaşatılmakta olan Berobana köy tiyatrosudur ve başlı başına bir ritüel olup içerisinde geçmişe ait birçok unsur barındırmaktadır. Oyunda kullanılan maskeler, kostümler, gelin kaçıрма, Beri'nin ölüp dirilmesi gibi ritüeller yaylaya çıkıldığı andan itibaren bereket kültürüne bağlı olarak o yılın bolluk bereket içerisinde geçmesi, doğacak hayvan sayısının çok olması gibi inanışları simgelemektedir.

Çalışmada belirtilen unsurlardan hareketle somut ve soyut kültürel değerler tarih içerisinde değişim ya da dönüşüme uğrasa da varlığını devam ettirebilmektedir. Marioba içerisinde barındırdığı kültür öğeleri ile köye gelen yerli yabancı turist için büyük merak uyandırmasına ayrıca köyün doğallığı, otantik mimarisi, zengin florası yönünden güzelliğine bağlı olarak köyde turizm hareketliliğini başlatmıştır. Burada önemli olan unsur bu turizm amaçlı modernleşme hareketlerinin var olan kültürü ve doğal güzelliği yok etmeden devam ettirebilmektir. *Modern toplumun kalkınma stratejilerinden vazgeçmesi söz konusu değildir ve bu husus toplumların uluslararası sözleşmelerle korunan hakkıdır. Ancak sürece dair bilimsel müdahalelerimiz, modernizasyon süreçlerinde insan-çevre ilişkilerini daha sağlıklı bir zemine oturtmayı amaçlamalı ve böylece doğayla barışık sürdürülebilir kalkınma ile geleneksel ekolojik kaynak yönetimi ilişkilendirilmelidir*” (Yolcu ve Aça, 2019: 869-870) böylece var olan kültürün, kültür öğelerinin ve doğanın korunması istenmektedir. Turizm amaçlı yapılan faaliyetler doğanın ve kültürün tahribine neden olmamalıdır. Bu durumla ilgili olarak Marioba şenliğinin ve Bazgiret köyünün bir doğal kültürel miras olarak korunması, sürdürülmesi ve gelecek nesillere özgünlüğü bozulmadan aktarılması kültürün yok olmaması adına oldukça önemli ve gereklidir.

KAYNAKÇA

- Aça, M. (2016). Halk bilgisinin takvim, mevsim/iklim, çevre, sağaltma ve hukuka dönük temsilleri. *Halk Bilimi El Kitabı*, (Ed.: M. Aça), 559-594, Konya : Kömen.
- Yolcu, M. A. - Aça, M. (2019). Geleneksel ekolojik bilgi ve folklor. *folklor/edebiyat*, 25(100), 861-871.
- Çetin, C. (2017). Anadolu'da bereket kültü ve Anadolu Türk köylüsü seyirlik oyunlarına yansımaları. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 46(1), 189-210.

- Mutlu Kaya, C. Y. (2018). Kültür coğrafyası ve kültürel miras açısından Doğu Karadeniz'de Otçu Göçü geleneği ve Kadirga Otçu Şenlikleri. *Türk Coğrafya Dergisi*, (71), 69-79.
- Orhan, F. (2014). Kırsal turizm çekicilikleri yönünden Maden Köyü ve yaylası (Şavşat). *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(32), 101-122.
- Özdemir, M. (2017). *Giresun yayla şenlikleri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Özdiñer, F. (2011). Anadolu köy seyirlik oyunlarının gösteri danslarına dönüştürülmesinde yöntem önerisi ve bir uygulama örneği. İzmir: DEÜ Güzel Sanatlar Enstitüsü Yayınlanmamış Doktor Tezi.
- Paghava Mamia, ". (2011). "შავშეთი (მონოგრაფია)" "shavsheti (monografiya)" "Şavşat Monografisi". თბილისი (tbilisi)Tiflis: Yayın evi ჰორისი XXI (horosi XXI).
- Sever, R. (2019). Giresun'da düzenlenen festival ve şenlikler. *II. Uluslararası Battalgazi Multidisipliner Çalışmalar Kongresi*, 786.
- Sina, A. (2015). Eskiçağda Atina'da şenlikler. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 43.
- Şişman, B. (2010). Kültürel, yapısal ve işlevsel açıdan Doğu Karadeniz'de yaylacılık ve yayla şenlikleri (Hıdırnebi ve Kadirga yaylaları örneği). *Journal of International Social Research*, 11(3), 553.

Elektronik Kaynaklar

- Artun, E. (1987). Tekirdağ köy seyirlik oyunları. http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/artun_tekirdag_01.pdf (Erişim: 29.03.2021)
- URL-1: Bazgireti "Marioba". <http://bazgiret.blogspot.com/2009/08/> (Erişim: 15.03.2021)
- URL-2: Cancır Yaylası-Artvin gezilecek yerler. Türkiye Kültür Portalı. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/artvin/gezilecekyer/cancir-yaylasi> (Erişim: 20.03.2021)
- URL-3: <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim: 30.03.2021)
- URL-4: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Festival> (Erişim: 30.03.2021)
- URL-5: <https://www.facebook.com/Bazgiretiler/posts/2484077011660432/> (Erişim: 20.03.2021)
- URL-6: https://tr.esc.wiki/wiki/Georgian_mythology (Erişim: 25.03.2021)
- URL-7: <https://taoklarceti.home.blog/2020/05/13/hevtsvrili/> (Erişim: 20.03.2021)
- URL-8: <https://taoklarceti.home.blog/2020/05/13/bazgireti/> (Erişim: 20.03.2021)
- URL-9: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/artvin/TurizmAktiviteleri/maden-koyu> (Erişim: 20.03.2021)

Sözlü Kaynaklar

- KK-1: Cafer TORUN, Maden (Bazgiret) Köyü-Şavşat/Artvin (Görüşme: 18.03.2021)
- KK-2: Erol IŞIK, Maden (Bazgiret) Köyü-Şavşat/Artvin (Görüşme: 19.03.2021)

- KK-3: Musa ÇİMEN, Maden (Bazgiret) Köyü-Şavşat/Artvin (Görüşme: 19.03.2021)
KK-4: Emre TORUN, Maden (Bazgiret) Köyü-Şavşat/Artvin (Görüşme: 19.03.2021)
KK-5: Mükrimе TORUN, Maden (Bazgiret) Köyü-Şavşat/Artvin (Görüşme: 18.03.2021)
KK-6: İsmail YILMAZ, Maden (Bazgiret) Köyü-Şavşat/Artvin (Görüşme: 18.03.2021)

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

İzinler ve Etik Kurul Belgesi/Permissions and Ethics Committee Certificate: Artvin Çoruh Üniversitesi Etik Kurulu'nun 30.04.2021 tarihli ve E-18457941-050.99-10623 sayılı onayı. / *Approval of Artvin Coruh University Ethics Committee dated 30.04.2021 and numbered E-18457941-050.99-10623.*

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / *There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.*